

Nr 26.

Av herr **Karlsson, Oscar Gottfrid**, om viss retroaktiv tillämpning av beslut rörande Linköpings stads placering i dyrortshänseende.

Enligt Svensk författningssamling nr 353/1933 har Kungl. Maj:t med ändring av kungörelsen den 16 april 1931 (Sv. förf.-saml. nr 59) angående fördelningen av orterna i riket å de i avlöningsreglementen för nyreglerade verk samt för försvarsväsendet upptagna ortsgupper funnit gott förordna, att Linköpings stad skall hänföras till ortsgrupp E och att förändringen skulle äga tillämpning från och med den 1 juli 1933. Ifrågavarande Kungl. Maj:ts beslut föranleddes av en till Kungl. Maj:t ingiven och den 2 augusti 1932 dagtecknad framställning från kommitterade för i Linköpings stad placerade och vid olika statsverk samt institutioner m. fl. anställda befattningshavare, vilka på i framställningen närmare anförda skäl hemställde, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att Linköping skulle, liksom förhållandet var före den 1 april 1931, hänföras till E-grupp, eller ock låta föranstalta om en omräkning av Linköpings stad i dyrortshänseende.

I och med ikraftträdandet den 1 april 1931 av nu gällande dyrortsgruppering samt intill ovanberörda tidpunkt den 1 juli 1933 har Linköping stad emellertid varit placerad i den lägre dyrortsgruppen D. Den huvudsakliga — ehuru icke enda — anledningen till berörda förhållande synes ha varit det oriktiga sätt, varpå vissa för dyrortsgrupperingens fastställande infordrade hyresuppgifter berörande staden blivit uppgjorda. Dessa uppgifter ha sedermera legat till grund för bedömandet av stadens inplacering i nyssnämnda dyrortsgrupp D. Av en av t. f. kronokassören H. Häger och kungl. socialstyrelsens ombud Hj. Örtengren, båda i Linköping, verkställd särskild undersökning beträffande dylika felaktigheter har också framgått, att åtskilliga hyresvärdar i Linköping vid bostadsräkningen därstädes år 1928 underlåtit att uppgiva som hyra de extra avgifter för kallvatten, sotning, ytterbelysning ävensom hämtningsavgifter, som de av hyresgästerna uppburit. Denna bostadsräkning har sedermera legat till grund för de levnadskostnadsundersökningar som föregingo fastställandet av 1931 års dyrortsgruppering för Linköpings vidkommande. Ehuru det på grund av skilda anledningar icke varit möjligt att exakt fastslå i huru stor utsträckning dylika felaktigheter förekommit, gav den verkställda undersökningen, som företogs i form av granskning medelst tagande av stickprov, vid handen att för ett stort antal lägenheter utgått extra, vid bostadsräkningen icke uppgivna, hyresavgifter. Att ifrågavarande felaktiga uppgifter påverkat slutresultatet för stadens inordnande i dyrortsgrupp i för befattningshavarna ogynnsam riktning är uppenbart.

Men även i andra avseenden synas de uppgifter som legat till grund för Linköpings stads inplacering i den från och med den 1 april 1931 gällande dyrortsgrupperingen varit ofullständiga och felaktiga. Det är dessa förhållanden som tillsamman tagna av allt att döma torde hava föranlett Kungl. Maj:t att under den nu tillämpade dyrortsgrupperingens fortsatta giltighet fatta ovanberörda beslut om Linköpings stads återförande till samma dyrortsgrupp, vari densamma före den 1 april 1931 varit placerad, nämligen ortsgrupp E.

Det måste sålunda som ostridigt få anses konstaterat, att ofullständiga och felaktiga uppgifter medfört, att Linköpings stad under tiden 1 april 1931—30 juni 1933 varit för lågt placerad i dyrortshänseende på grund av att vissa lämnade uppgifter rörande levnadskostnaderna därstädes vid tidpunkten för deras införskaffande icke motsvarat de verkliga förhållandena. Under sådana omständigheter kan det icke anses rimligt och riktigt, att den därstädes under denna tid placerade statliga tjänstemannakåren, som jämlikt för den gällande lönereglementen är tillförsäkrad lön efter ortens dyrhetsförhållanden, baserad på en av statsmakterna efter särskilda grunder utförd ortsklassificering, skall, som dock ägt rum, få vidkännas en direkt och av förhållandena icke motiverad löneminskning under ifrågakvarande tidsperiod.

Då statsmakterna sålunda gått in för att från viss tidpunkt reglera konstaterade missförhållanden i förevarande avseende är det uppenbart, att man även principiellt medgivit en förut vidtagen åtgärds oriktighet. Så långt det varit möjligt ha de enskilda tjänstemännen i god tid och omedelbart sedan det blivit för dem känt, att det kunde tänkas, att denna oriktiga åtgärd möjligen komme att bringas i verkställighet, sökt vinna rättelse. Att sådan icke kunnat vinnas utan en avsevärd tidsutdräkt, kan icke rättvisligen läggas dem till last.

Under sådana förhållanden kan med fog göras gällande, att billighet och rättvisa kräver, att den av Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 2 juni 1933 utfärdade bestämmelsen rörande Linköpings stads uppflyttande i dyrortshänseende gives retroaktiv tillämpning för hela perioden, alltså från och med den 1 april 1931. Att så likväl icke blivit förhållandet torde bero på omständigheter som för mig äro okända, men dessa omständigheter, vilka de än må vara, kunna *aldrig* upphäva rättmätigheten i anspråken på den retroaktiva tillämpningen, därför att det här gäller ekonomiskt vederlag för utfört arbete, vilket enligt gällande avlöningsreglemente skall utgå efter en dyrortsindelning, som har sin grundval i den utredning ifråga om levnadskostnaderna, som kan konstateras vara tillfinnandes å de undersökta orterna. Om denna utredning är bristfällig och därför vilseledande, då har ju själva den grundval, varpå lönetillämpningsprincipen bygger, blivit rubbad. I förevarande fall är det konstaterat, att ett uppenbart fel blivit begånget, varför det synes som en enkel gärd av rättvisa kräver, att berörda fel blir rättat i sådan utsträckning, att de tjänstemän, som under den tid felet förefunnits uppburit

för låg lön, erhålla dem tillkommande författningsenlig gottgörelse för utfört arbete.

Om och i den mån ovan berörda framställning lämnats utan bifall av den anledningen, att motsatsen kunde tänkas medföra konsekvenser, torde böra påpekas, att vid Åmotfors järnvägsstation i Värmland stationerade tjänstemän, vilka under tiden 1 juli 1920—30 september 1925 uppburit lön enligt ortsgrupp A, retroaktivt erhöles skillnaden i lön å dyrortsgrupperna A och B, sedan det blivit konstaterat, att järnvägsstationen ifråga rätteligen skulle tillhöra B-gruppen. Kungl. Maj:ts beslut i berörda ärende fattades på en av svenska järnvägsmannaförbundet under år 1925 gjord framställning, och den retroaktiva verkan av beslutet sträckte sig tillbaka under hela ovan angivna tidsperiod.

Även i fråga om Malmslätts stationssamhälle i Östergötlands län kan ett med nu förevarande fall huvudsakligen analogt förhållande framhållas. Även beträffande denna plats förhöll det sig så, att oriktiga och vilseledande uppgifter medfört densammas placering i en lägre ortsgrupp än den rätteligen bort tillhöra, men genom beslut av Kungl. Maj:t uppflyttats i högre dyrortsgrupp med giltighet från och med viss tid under den för dyrortsgrupperingen fastställda perioden. Genom beslut av 1930 års riksdag efter motion i andra kammaren av herr J. H. Blomquist m. fl. (II: 85) bemyndigade nämligen riksdagen Kungl. Maj:t att till de statstjänstemän, som under tiden 1 oktober 1925—30 september 1928 varit stationerade vid Malmslätts station, då från och med den 1 oktober 1928 stationen genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 6 september 1928 uppflyttades i ortsgrupp C, utbetala skillnaden i lön och dyrtidstillägg mellan B- och C-ort.

Med åberopande av det sålunda anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att till de statstjänstemän, som under tiden 1 april 1931—30 juni 1933 varit placerade i Linköpings stad och på vilka kungl. socialstyrelsens dyrortsgruppering är tillämplig, utbetala skillnaden i lön och dyrtidstillägg mellan D- och E-ort.

Stockholm den 17 januari 1934.

Oscar Gottfrid Karlsson.

